

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 142/04-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. novembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť JUDr. J. M. a A. M., obaja bytom Ž. n. H., zastúpených advokátkou JUDr. L. P., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 119/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 119/94 p o r u š i l základné právo JUDr. J. M. a A. M., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 119/94 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. J. M. a A. M. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava V povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. JUDr. J. M. a A. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 14 010 Sk (slovom štrnásťtisícdesať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava V povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. L. P. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 8. septembra 2004 č. k. I. ÚS 142/04-32 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. J. M. a A. M., obaja bytom Ž. n. H. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. L. P., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 119/94.

1. Z prijatej sťažnosti (z 31. marca 2004, doplnenej podaním z 11. mája 2004, 1. júna 2004 a 10. júna 2004) a k nej pripojených príloh vyplýva, že právny predchodca sťažovateľov (ich nebohý syn JUDr. J. M.) podal 23. mája 1994 na okresnom súde návrh na zaplatenie 68 680 Sk za poskytnutie právnej pomoci odporcovi Ing. Z. T. z B. v sporoch vedených na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 7 C 191/91 a sp. zn. 16 C 43/91. Okresný súd uznesením č. k. 9 C 119/94-83 z 2. apríla 1998 rozhodol, že bude pokračovať v konaní so sťažovateľmi ako dedičmi po nebohom. Okresný súd ďalším uznesením (č. k. 9 C 119/94-82) z uvedeného dňa prerušil podľa ustanovenia § 109 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) konanie v predmetnej veci.

Od uvedenej doby okresný súd v konaní nepokračoval a vo veci vedenej u neho pod sp. zn. 16 C 43/91 do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu ešte nerozhodol.

Podľa názoru sťažovateľov okresný súd týmto postupom v predmetnej veci porušil nimi označené základné právo.

2. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal okresnému súdu, „... *aby pokračoval v konaní...*“, priznal im finančné zadost'učinenie „ 200 000 Sk“ a náhradu trov konania.

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením č. Spr. 3175/04 z 28. septembra 2004 a sťažovatelia prostredníctvom stanoviska svojej právnej zástupkyne k uvedenému vyjadreniu okresného súdu 25. októbra 2004.

4. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 9 C 119/94.

1. Predmetné konanie začalo návrhom podaným právnym predchodcom sťažovateľov 26. mája 1994 (pozri vyššie bod 1 I. časti odôvodnenia).

Vychádzajúc zo skutočnosti, že sťažovatelia výslovne napadajú postup okresného súdu po 2. apríli 1998 „... sťažovatelia predkladajú, že nečinnosťou príslušného Okresného súdu Bratislava V. od 02. 04. 1998 ako aj prerušením konania na základe Uznesenia OS Bratislava V. spis zn. 9 C 119/94 zo dňa 02. 04. 1998 vydaného samosudkyňou JUDr. M. F., boli porušené ich základné práva a slobody zaručené Ústavou SR v čl. 48 ods. 2 a to právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov...“, nepovažoval ústavný súd za právne relevantné podrobne sa zaoberať priebehom konania (chronologickým popisom v ňom vykonaných úkonov) v období pred sťažovateľmi označeným termínom, pričom však pri komplexnom hodnotení posudzovanej veci vo vzťahu k namietanému porušeniu označeného základného práva (predmetu sťažnosti) aj na toto obdobie prihliadal.

2. Ústavný súd konštatuje, že v období od nápadu veci (26. máj 1994) do vydania uznesenia o prerušení konania (2. apríl 1998) okresný súd za účelom odstránenia nedostatkov návrhu žiadal navrhovateľa o doplnenie návrhu (14. jún 1994, 7. september 1994), predvolal ho na informatívny výsluch (na 7. september 1994) a nariadil 7 pojednávaní (15. december 1994, 14. február 1995, 27. jún 1995, 19. september 1995, 18. jún 1996, 26. september 1996, 3. december 1996), z ktorých boli 3 odročené a jedno zrušené (pre signalizovanú neprítomnosť účastníkov, resp. ich právnych zástupcov). Na pojednávaniach konaných 19. septembra 1995, 18. júna 1996 a 3. decembra 1996 boli vykonané úkony smerujúce k zisťovaniu skutočností potrebných k rozhodnutiu v predmetnej veci (upresňovanie predmetu sporu výsluchom účastníkov). Z dôvodu, že medzi účastníkmi konania nebola vyhotovená písomná zmluva o právnej pomoci a ani predom dohodnutá výška odmeny, nebolo možné spor rozhodnúť bez nahliadnutia do súdnych spisov vo veciach, v ktorých navrhovateľ zastupoval odporcu. Tieto spisy (už predom uvedené) požadoval okresný súd od Okresného súdu Bratislava I neúspešne od 4. novembra 1994 (vyžiadanie rozhodnutí), resp. od 29. septembra 1995 (3. apríl 1996,

24. jún 1996, 17. január 1997, 15. november 1997, 9. marec 1998). Okresnému súdu bol zapožičaný 10. októbra 1995 a 5. novembra 1996 len súdny spis vo veci sp. zn. 7 C 191/91.

3. Ako je už uvedené (pozri bod 1 I. časti odôvodnenia), okresný súd uznesením (č. k. 9 C 119/94-82) z 2. apríla 1998 prerušil podľa ustanovenia § 109 ods. 2 písm. c) OSP konanie v predmetnej veci *„vzhľadom na skutočnosť, že nie je možné pokračovať v konaní bez právoplatného rozhodnutia vo veci 16 C 43/91 Okresného súdu Bratislava I...“*. Okresný súd totiž viackrát *„požiadal Okresný súd Bratislava I o zapožičanie spisov 7 C 191/91 a 16 C 43/91 potrebných vo veci samej. Z viacerých oznámení Okresného súdu Bratislava I (posledné zo dňa 17. 3. 1998) súd zistil, že konanie vo veci 16 C 43/91 nebolo doposiaľ právoplatne skončené a z toho dôvodu nie je možné zapožičať predmetný spis“* (citované z odôvodnenia predmetného uznesenia). Proti tomuto uzneseniu sťažovatelia nepodali odvolanie.

4. Od nadobudnutia právoplatnosti uznesenia o prerušení konania (14. máj 1998) okresný súd pravidelne zisťoval dopytom na Okresnom súde Bratislava I stav konania vo veci sp. zn. 16 C 43/91 a žiadal (neúspešne) o zapožičanie predmetného súdneho spisu (4. december 1998, 13. apríl 1999, 6. august 1999, 29. november 1999).

Okresný súd sa listom zo 17. marca 2000 obrátil s prosbou o pomoc v predmetnej veci na predsedu Okresného súdu Bratislava I, ktorý mu oznámil (5. apríla 2000), že vo veci sp. zn. 16 C 43/91 je vytýčený termín pojednávania na 20. apríl 2000 a požadovaný súdny spis mu nemôže zapožičať. Ani ďalším písomným žiadosťami okresného súdu (17. júl 2000, 4. december 2000, 20. február 2001, 17. september 2001, 30. január 2002, 23. júl 2002, 26. február 2003, 6. august 2003, 27. november 2003, 5. máj 2004) nebolo vyhovené buď pre nariadenie pojednávania vo veci (19. september 2000, 27. marec 2001, 21. február 2002), alebo pre to, že sa požadovaný súdny spis nachádzal v rámci odvolacieho konania na Krajskom súde v Bratislave (odpovede z 13. augusta 2002, 17. marca 2003, 6. augusta 2003, 8. decembra 2003). Posledne bolo okresnému súdu 18. júna 2004 oznámené, že vec vedená pod sp. zn. 16 C 43/91 ešte nie je právoplatne skončená.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom uvedenom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti uviedol: „...oznamujem, že nemám výhrady k vecnej stránke prijatej sťažnosti (popis doterajších konaní). Upozorňujem na skutočnosť, že ustanovenie § 111 ods. 2 OSP všeobecne poukazuje na to, že ak je konanie prerušené podľa § 109 bez rozlišovania ods. 1 a 2, súd robí všetky potrebné opatrenia, aby sa odstránili prekážky ktoré spôsobili prerušenie alebo pre ktoré prerušenie trvá. V danom prípade podľa môjho názoru, súd pravidelne skúmal, či existuje dôvodnosť prerušenia konania a ak táto existuje, ide o objektívnu skutočnosť a nemôže dochádzať k priet'ahu v konaní (...).“

Právna zástupkyňa v stanovisku k predmetnému vyjadreniu konštatovala, že «...Názor odporcu – Okresného súdu Bratislava V. prezentovaný v Uznesení o prerušení konania zo dňa 02. 04. 1998 a to že „nie je možné pokračovať v konaní bez právoplatného rozhodnutia vo veci 16 C 43/91 Okresného súdu Bratislava I.“, nepokladajú sťažovatelia za správny, nakoľko pre rozhodnutie vo veci vedenej Okresným súdom Bratislava V. pod č. k. 9 C 119/94 je pripojenie resp. zapožičanie daného spisu (16 C 43/91) právne irelevantné.

Opakovane zdôrazňujú, že pohľadávka, ktorú právny predchodca sťažovateľov uplatnil ako navrhovateľ proti odporcovi Ing. Z. T. vyplýva z trov právneho zastúpenia v zmysle vyhl. č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnej pomoci. Tento právny predpis však nehovorí nič o tom, že odmena právneho zástupcu spočívajúca v trovách právneho zastúpenia je splatná až právoplatným ukončením súdneho konania. Odmenu mal teda odporca navrhovateľovi uhradiť bez ohľadu na skončenie resp. neskončenie konkrétneho právneho prípadu. Právny zástupca má nárok na úhradu jednotlivého úkonu od klienta po jeho vykonaní.

Otázka spornosti výšky odmeny napr. z dôvodu, že medzi advokátom a klientom nebola vyhotovená písomná zmluva o právnej pomoci a ani predom dohodnutá výška odmeny, nemôže byť závadou pre rozhodnutie vo veci samej, nakoľko v prípade, ak neexistuje dohoda medzi advokátom a klientom o zmluvnej odmene, použije sa § 2 ods. 2 vyhlášky MS SR č. 240/1990 Zb., ktorý hovorí:

Ak nedôjde k dohode podľa odseku 1, predpokladá sa, že sa advokát dohodol s klientom na odmene určenej podľa ustanovení tejto vyhlášky o tarifnej odmene.

Citované ustanovenie v takomto prípade jasne odkazuje na § 13 predmetnej vyhlášky, ktorý upravuje sadzby tarifnej odmeny. Práve preto sa sťažovatelia domnievajú, že prerušenie konania z dôvodu žiadosti o zapožičanie spisu z OS BA I. (16 C 43/91) nebolo vôbec nutné. Okresný súd Bratislava V. mohol v takomto prípade rozhodnúť v súlade s § 13 citovanej vyhlášky a takto vypočítané trovy právneho zastúpenia priznať navrhovateľovi. (...))»

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby

neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 119/94 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že posudzovaná vec nie je sporom, ktorý by bolo potrebné považovať za právne alebo fakticky zložitú vec, ktorá by ovplyvňovala doterajšiu dĺžku konania.

3.2. Pri hodnotení ďalšieho kritéria (správania sťažovateľov v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní (jeho napadnutej časti) k zbytočným priet'ahom. Na druhej strane však ústavný súd nemohol neprihliadnuť na skutočnosť, že sťažovatelia nepodali voči uzneseniu okresného súdu o prerušení konania odvolanie, čím sa do značnej miery podieľali na stave, ktorý nastal po prerušení konania.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Sťažovatelia sa domáhali (okrem namietania celkovej dĺžky konania) vyslovenia nečinnosti okresného súdu a existencie zbytočných prietahov v období od 2. apríla 1998, t. j. od prerušenia konania v predmetnej veci.

3.4. Ústavný súd konštatuje, že doterajšie konanie bez rozhodnutia vo veci samej trvá doteraz vyše 10 rokov, z toho sťažnosťou napadnutá etapa konania už vyše 6 a pol roka.

Ako to vyplýva z uvedeného prehľadu (pozri bod 2 I. časti odôvodnenia) okresný súd v období rokov 1994 až 1996 v podstate konal plynulo a v roku 1997 sa zaoberal právnym nástupníctvom sťažovateľov v konaní.

3.5. Po prerušení konania (2. apríla 1998) však okresný súd zameral svoju aktivitu výlučne na požadovanie predloženia (a urgovanie) spisov sp. zn. 7 C 191/91 a sp. zn. 16 C 43/91 od Okresného súdu Bratislava I (pozri bod 4 II. časti odôvodnenia).

Tento svoj postup odôvodnil okresný súd jednak v uznesení o prerušení konania (pozri bod 3 II. časti odôvodnenia) tým, že *„...nie je možné pokračovať v konaní bez právoplatného rozhodnutia vo veci 16 C 43/91 okresného súdu Bratislava I...“* a zapožičania predmetného spisu, ako aj skutočnosťou, že robil *„...všetky potrebné opatrenia, aby sa odstránili prekážky, ktoré spôsobili prerušenie...“* (pozri bod 2 III. časti odôvodnenia), vychádzajúc z ustanovenia § 109 ods. 2. písm. c) a ustanovenia § 111 ods. 2 OSP.

Podľa ustanovenia § 109 ods. 2 písm. c) OSP pokiaľ súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na takéto konanie podnet.

Podľa ustanovenia § 111 ods. 2 OSP ak je konanie prerušené podľa § 109, súd robí všetky potrebné opatrenia, aby sa odstránili prekážky, ktoré spôsobili prerušenie alebo pre ktoré prerušenie trvá. Len čo odpadne prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, pokračuje súd v konaní i bez návrhu.

3.6. Podľa právneho názoru ústavného súdu (vysloveného napr. aj v uznesení z 8. septembra 2004 o prijatí tejto sťažnosti) pri rozhodovaní o sťažnostiach pre porušenie základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v prípadoch konaní pred všeobecným súdom, ktoré sú prerušené, treba rozlišovať, či došlo k prerušeniu konania pred všeobecným súdom z obligatórnych dôvodov (§ 109 ods. 1 OSP) alebo z fakultatívnych dôvodov (§ 109 ods. 2 OSP).

Ak bolo konanie pred všeobecným súdom prerušené z obligatórnych dôvodov vyplývajúcich z ustanovenia § 109 ods. 1 OSP, kým tieto dôvody trvajú, nemôže dochádzať ku zbytočným prietahom. Tieto konania nie sú spôsobilým predmetom zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Naproti tomu v prípade konaní prerušených z fakultatívnych dôvodov vyplývajúcich z ustanovenia § 109 ods. 2 OSP musí ústavný súd skúmať, či nečinnosť všeobecného súdu je dôvodná, teda či nebolo jeho povinnosťou pokračovať v konaní.

V zmysle vyššie uvedeného pristupoval ústavný súd aj k posudzovaniu predmetného prípadu, teda predovšetkým skúmal dôvodnosť nečinnosti (nepokračovanie v prerušenom konaní) okresného súdu a právnu relevantnosť ním vykonávaných procesných úkonov v čase trvania prerušeného konania.

3.7. Podstatnou, právny názor tvoriacou (ovplyvňujúcou) okolnosťou je samotný predmet posudzovaného občianskoprávneho sporu (t. j. vymáhanie náhrady za poskytnuté právne služby v časti konaní prebiehajúcich pred iným súdom).

Táto okolnosť vytvorila okresnému súdu možnosť (fakultatívny dôvod) prerušenia konania na zabezpečenie si podkladov nevyhnutných na rozhodnutie v merite veci.

Absencia písomnej dohody medzi predchodcom sťažovateľov a jeho klientom (vzhľadom k iným možnostiam výpočtu odmeny) nebola (a ani nemohla byť) zásadnou prekážkou ďalšieho postupu okresného súdu v konaní.

Neskončenie súdnych sporov, v ktorých boli poskytnuté právne služby (okresným súdom uvádzané ako dôvod prerušenia konania), nebolo podľa názoru ústavného súdu v danom prípade takou skutočnosťou, ktorá by tvorila zákonom tolerovanú prekážku ďalšieho pokračovania v konaní, resp. odôvodňovala jeho doteraz vyše 6 rokov trvajúce prerušenie. V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že má vážne pochybnosti či v danom prípade existoval dôvod prerušenia konania v zmysle ustanovenia § 109 ods. 2 písm. c) OSP. Konečné stanovisko v tejto otázke (ústavný súd sa v zásade vyhýba zaujímaniu stanovísk efektívnosti a účelnosti procesných úkonov všeobecného súdu) mohol zaujať opravný súd na základe podaného odvolania voči uzneseniu o prerušení konania. Keďže sťažovatelia toto svoje oprávnenie na podanie odvolania voči tomuto uzneseniu nevyužili, opravný súd nemal možnosť zaujať k tejto otázke svoj záväzný právny názor.

3.8. Aj keď okresnému súdu v inkriminovanom období nemožno vyčítať nedostatočnú aktivitu (pozri bod 4 II. časti odôvodnenia) zameranú na predloženie mu od Okresného súdu Bratislava I požadovaných súdnych spisov a zisťovanie stavu konania vo veci sp. zn. 16 C 43/91 (ku ktorej bol pripojený spis sp. zn. 7 C 191/91), ústavný súd je toho názoru, že okresný súd mal možnosť urobiť aj „iné vhodné opatrenia“ (resp. „všetky potrebné opatrenia, aby sa odstránili prekážky...“) v zmysle už citovaných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré by mu umožnili pokračovať v konaní a rozhodnúť v merite veci na základe takto získaných dôkazov (resp. zisteného skutočného stavu veci).

Nič totiž nebránilo okresnému súdu (ktorý sa výlučne zamerával len na požadovanie predloženia súdnych spisov) požiadať vo veci konajúci súd o predloženie kópie aktuálnej časti súdneho spisu, resp. kópie listín preukazujúcich aktivitu navrhovateľa (ním vykonané služby), alebo o predloženie informácie o frekvencii jeho úkonov vyplývajúcich z príslušného súdneho spisu, prípadne určiť iný spôsob vykonania dôkazov (§ 125 OSP).

3.9. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd považuje doterajšiu dĺžku prerušeného konania za neprimerane dlhú a kvalifikujúc nečinnosť (resp. úzko účelovo zameranú aktivitu) okresného súdu v sťažnosťou napadnutej etape konania za nedôvodnú (čakanie na výsledok sporu v konaní pred iným súdom nie je v danom prípade právne významnou skutočnosťou pre rozhodnutie vo veci samej).

Postup okresného súdu po 2. apríli 1998 (s prihliadnutím na samotnú doterajšiu dĺžku doby prerušenia) považuje ústavný súd za postup, ktorý nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov, t. j. k rozhodnutiu vo veci samej a významne predĺžil celkovú dobu konania vo veci sp. zn. 9 C 119/94, teda bol postupom, ktorý v konečnom dôsledku spôsobil zbytočné prieťahy v konaní.

3.10. Samotné konanie, ktoré bez meritórneho rozhodnutia súdu prvého stupňa trvá tak dlho (ako v posudzovanom prípade, t. j. vyše 10 rokov), je možné podľa názoru ústavného súdu už len na základe tejto skutočnosti (keďže sa nejedná o právne a ani fakticky zložitú vec) považovať za nezlučiteľné s ustanovením v čl. 48 ods. 2 ústavy. Táto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutých osôb do tej miery, že sa ich právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (napr. I. ÚS 66/03).

3.11. Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je v okolnostiach veci dostatočnou nápravou.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia žiadali priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk z dôvodu, «... že v ich vysokom veku a pri ich zdravotnom stave musia svoje práva vymáhať až podaním na Ústavnom súde, pričom právo na hladký priebeh súdneho konania bez zbytočných prieťahov majú zaručený Ústavou SR a práve toto právo porušovateľ svojou nečinnosťou absolútne znegoval.

Na koniec okrem dôvodov vyššie uvedených navrhovatelia žiadajú priznať primerané finančné zadosťučinenie najmä z toho dôvodu, aby si porušovateľ uvedomil svoje protizákonné konanie, z tohto sa poučil a do budúcnosti sa takéhoto postupu resp. „nepostupu“ vystríha». Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľov, ústavný súd uznal za dôvodné priznať im finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (vrátane nevyužitia svojho oprávnenia podať odvolanie proti uzneseniu o prerušení konania – pozri bod 3. 2 tejto časti) považuje za primerané vo výške po 20 000 Sk pre každého z nich.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľom do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešným sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) 1. júla 2004 a vyjadrenie z 25. októbra 2004. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za tri úkony teda predstavujú 13 602 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 14 010 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

8. Ďalším návrhom sťažovateľov (rozšírenie sťažnosti „z opatrnosti“ o odporcu v 2. rade – Okresný súd Bratislava I a o konanie sp. zn. 16 C 43/91), ktorý je nad rámec vymedzený uznesením č. k. I. ÚS 142/04-32 z 8. septembra 2004 o prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, sa ústavný súd nemohol zaoberať.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2004